

Назив на СЗ	Контролор на квалитет на вода
Код на СЗ	1320.40.09
Сектор	ХЕМИЈА И ТЕХНОЛОГИЈА
Ниво на сложеност на работни задачи	IV (четврто)
Опис на СЗ	<p><i>Контролорот на квалитет на вода</i> е способен за самостојно земање примероци од вода за пиење, површинска вода, отпадна вода и процесна вода.</p> <p>Подготвува раствори со определена концентрација и води грижа за нивно прописно чување. Познава методи на квалитативна и квантитативна анализа. Применува стандардни постапки при вршење анализа на примероците од вода.</p> <p>Прима и пополнува разновидна работна документација, води евиденции, ја организира својата работа и подготвува извештаи.</p> <p>Работи самостојно на извршување на работните задачи, поседува претприемачки вештини и способности за тимска работа. Вешто ги користи апаратите, инструментите, машините и приборот потребни за неговата работа.</p> <p>Поседува специфични стручни знаења од хемија, аналитичка хемија, контрола на квалитет, анализа на храна, прехранбена технологија, практична настава.</p> <p>Обезбедува безбедни услови за работа и применува мерки на претпазливост при работата. Стручно се усовршува следејќи ги најновите методи и постапки на определување на одредени параметри во водата и изнаоѓа подобри начини за изведување на работата преку секојдневната пракса.</p>

Број	Функции на занимањето	Задачи на занимањето	Компетенции на занимањето
1.	Планирање и организирање на активности	Планира и организира сопствени работни активности	<ol style="list-style-type: none"> 1. Планира и организира работа на работно место 2. Избира соодветен прибор, инструменти, апарати 3. Прави листа на потребни хемикалии 4. Подготвува техничка документација 5. Организира сопствени дневни подготовки 6. Избира стандардни постапки за работа 7. Координира свои активности со активности на соработниците
2.	Подготовка за работа	Подготвува и уредува работно место	<ol style="list-style-type: none"> 1. Применува кодекс на облекување на работно место 2. Познава принцип на работа со соодветен прибор, инструменти, апарати и хемикалии 3. Проверува исправност на соодветен прибор, инструменти, апарати и

Број	Функции на занимањето	Задачи на занимањето	Компетенции на занимањето
			<p>хемикалии</p> <ol style="list-style-type: none"> Подготвува оперативен план на дневни активности за контрола на квалитет на вода Проценува количина на потребни реагенси, раствори, индикатори Верифицира критични точки при работа Презема работен налог Користи прирачници и стручна литература
3.	Оперативни активности	Зема примерок за контрола на квалитет на вода	<ol style="list-style-type: none"> Подготвува соодветна амбалажа за земање примерок за анализа по тип (пластична, стаклена) и волумен според важечките законски прописи Применува стандардни постапки за земање на примерок за контрола на квалитет на вода за пиење, површинска вода, отпадна вода и процесна вода Користи соодветни садови за земање примероци од водата за контрола според важечките законски прописи Применува мерки за заштита при работа и користи пропишана заштитна опрема
		Обележува примероци за анализа на вода	<ol style="list-style-type: none"> Обележува примероци за анализа на вода со податоци за: локација, време, теренски податоци, тип на примерок, Користи стандардни обележувачи за соодветна амбалажа Определува евидентен број на примерок за анализа Пополнува потребна документација
		Врши теренски мерења	<ol style="list-style-type: none"> Врши теренски мерења соодветно на примерокот на водата доколку параметрите треба да се одредат моментално Применува стандардни постапки за теренски мерења на примерокот на вода Води евиденција Почитува мерки за заштита на околината Соработува со членови од работна група
		Обезбедува сигурност при транспорт	<ol style="list-style-type: none"> Применува процедури за сигурност при транспорт на примерокот за анализа на вода Одржува вредност на соодветни температури при транспортот

Број	Функции на занимањето	Задачи на занимањето	Компетенции на занимањето
			3. Спроведува најбрз можен начин на транспорт на примерок за анализа до местото за вршење на контролата
		Подготвува раствори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Припрема раствори со различни концентрации или уделиКористи сертифицирани стандардни супстанции за подготовка на раствори 2. Пресметува концентрација или удел за потребните раствори 3. Познава постапка за подготовка на растворите 4. Стандардизира подготвен раствор 5. Применува мерки на претпазливост при растворање на супстанците 6. Користи заштитна облека и опрема 7. Означува реагенс шишиња со приготвените раствори според правила за означување на раствори 8. Се грижи за роковите на употреба на стандардните раствори 9. Неутрализира концентрирани раствори пред да се испуштат во канализационата мрежа
		Врши сензорска и квалитативна анализа	<ol style="list-style-type: none"> 1. Определува заматеност, провидност, боја на примероците од вода 2. Определува мирис 3. Определува вкус само на водата за пиење 4. Утврдува присуство и вид на суспендирани супстанции или материи 5. Мери температура на вода 6. Определува присуство на катјони во примерокот од вода 7. Определува присуство на анјони во примерокот од вода 8. Определува присуство на органски супстанции во примерокот од вода 9. Применува постапки утврдени со стандард за сензорска и стандард за квалитативна анализа 10. Користи соодветен стаклен прибор, спиртна ламба и апарати за загревање 11. Претставува хемиски равенки за соодветни реакции 12. Води евиденција за извршената анализа
		Врши гравимертиска анализа	<ol style="list-style-type: none"> 1. Одржува исправност на аналитички, технички и дигитални ваги 2. Проверува точност и прецизност на вагата со калибрирани тегови 3. Врши дневна калибрација на вагите

Број	Функции на занимањето	Задачи на занимањето	Компетенции на занимањето
			<ol style="list-style-type: none"> 4. Одржува константни работни услови во просторот каде што се лоцирани вагите (температура, влажност) 5. Применува постапки утврдени со стандард за користената гравиметриска стандардна метода. 6. Проверува исправност на ексикатори, садови за сушење, садови за жарење, маши и изолациски материјали 7. Проверува исправност на грејни тела, сушница и печка за жарење 8. Врши сушење и жарење до константна маса 9. Применува превентивни мерки за заштита при работа со сушница и печка за жарење 10. Користи пропишана заштитна опрема од високи температури и зрачење 11. Врши пресметување на маса и удел на вода, суви материи, пепел во анализираниот примерок 12. Подготвува извештај за извршените анализи во печатена и електронска форма
		Врши волуметриски анализи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Утврдува техничка исправност стаклениот прибор (бирети, пипети, мерни колби, лабораториски чаши, мензури, ерленмаери) 2. Проверува исправност и точност на микропипетори 3. Врши превентивен сервис на микропипетори 4. Користи стандардни раствори и работни раствори 5. Применува постапки утврдени со стандард за користените волуметриски методи за анализа. 6. Врши различни видови титрации (ацидиметриски, алкалиметриски, комплексометриски, таложни, оксидоредукциски) 7. Самостојно ракува со различни видови бирети 8. Пресметува врз основа на хемиска равенка 9. Одржува хигиена на работните површини и работното место во целина 10. Применува превентивни мерки за заштита при работа и користи пропишана заштитна опрема

Број	Функции на занимањето	Задачи на занимањето	Компетенции на занимањето
			11. Подготвува извештај за извршените анализи во печатена и електронска форма
		Врши инструментални анализи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проверува техничка исправност на мерните инструменти (pH метар, кондуктометар, турбидиметар, фотометар, спектрофотометар итн.) 2. Проверува точност на мерењата со користење на дневен стандарден раствор 3. Одржува хигиена на инструментот и работниот простор: пред, за време и по завршените мерења 4. Правилно ги чисти, складира и ги чува работните електроди / кивети 5. Врши калибрација на инструментот со користење на стандардни калибрациони раствори 6. Подготвува работна калибрациона крива за дадениот параметар што ќе се мери 7. Користи исклучиво сертифицирани раствори за калибрација согласно со усвоените процедури 8. Работи по стандардна метода за мерење во дадената област на мерење и карактерот на примерокот 9. Применува превентивни мерки за заштита при работа и користи пропишана заштитна опрема 10. Го информира раководителот за секоја воочена неправилност при подготовка и изведба на мерењата што ќе ја констатира 11. Организира превентивен сервис за правилно одржување на инструментот согласно усвоените процедури 12. Проверува и контролира важност на сертификат од екстерна калибрација извршена од сертифицирана установа 13. Подготвува извештај за извршените мерења во печатена и електронска форма
		Пресметува и обработува податоци	<ol style="list-style-type: none"> 1. Познава основи на хемиско сметање 2. Врши пресметување врз основа на хемиска формула и хемиска равенка 3. Пресметува маса, волумен, масен удел, концентрација и количество супстанца 4. Користи периоден систем на елементите 5. Споредува добиени вредности со

Број	Функции на занимањето	Задачи на занимањето	Компетенции на занимањето
			<p>вредности од стандардна табела или калибрациона крива</p> <ol style="list-style-type: none"> Применува математички операции и методи на пресметување Користи дигитална опрема за пресметување и програма за табеларна калкулација Excel Преведува маса на CaO во °dH при определување тврдина на вода Применува величини и единици од SI Претвора помали единици за волумен и маса во поголеми и обратно
		Ракува со опремата на работното место	<ol style="list-style-type: none"> Одржува ред на работното место Одржува беспрекорна хигиена на садови за земање примероци, лабораториско стакло, инструменти, апарати, уреди и машини потребни за работа Избира соодветен прибор за дневна оперативна работа Составува апаратури за филтрација, дестилација, екстракција, Користи шпиртна ламба, решо, водена бања, бунзенов пламеник Вклучува и исклучува електрични апарати во соодветен временски рок според видот на методата Калибрира инструменти и изработува стандардни калибрациони криви Врши интервентен сервис и известува раководител за повик на овластен сервис за поголем дефект на апаратот или инструментот Учествува во набавка на потребен прибор за работа, инструменти или делови од инструменти Складира резервна опрема и инвентар според стандард за чување
4.	Комерцијални активности	Учествува во подготовка на преглед за вредностите на анализите	<ol style="list-style-type: none"> Учествува во подготовка на преглед за вредностите на извршената работа согласно утврдените критериуми со интерниот акт за цена и вреднување на анализите Подготвува извештај за фактурирање на извршената работа
		Набавува сировини за нови анализи	<ol style="list-style-type: none"> Набавува сировини и други репроматеријали Познава основи на маркетинг при работа Познава фирми што се занимаваат со трговија на хемиски производи
5.	Административни	Учествува во	<ol style="list-style-type: none"> Учествува во подготовка на времени

Број	Функции на занимањето	Задачи на занимањето	Компетенции на занимањето
	активности	подготовка на извештај за изведената контрола на квалитет	<p>извештаи (неделни, месечни, квартални, годишни) за извршената работа</p> <ol style="list-style-type: none"> Подготвува наменски извештаи за определена активност или нарачател Припрема документација за извршен транспорт Поседува техничка писменост Познава основа на комерцијално работење Складира и чува податоци од анализите во печатена и електронска форма
6.	Активности за осигурување на квалитет	Користи стандардни постапки и методи при изведба на контролата за квалитет	<ol style="list-style-type: none"> Практикува правилно означување на примероците за контрола на квалитет Се грижи за валидноста на документација за калибрирање на опремата која ја користи Користи сертифициран стандарден материјал за подготовка на раствори и калибрациони криви Применува стандардни методи за анализа за дадените параметри утврдени со нормите: МКС, ИСО, АСТМ Користи норми, процедури и стандарди за работење согласно МКС ИСО 17 025 Севкупното работење го става под надзор на надлежните инспекциски органи и бирото за акредитација на Р. Македонија
7.	Одржување и поправки	Дава извештај за состојбата на техничката исправност на опремата	<ol style="list-style-type: none"> Се грижи за валидноста на сервисната документација Применува пропишани постапки за тековно одржување и превентивно сервисирање на опремата што ја користи во согласност со сервисните процедури пропишани од производителот на опремата Ги почитува роковите за сервисирање и навремено презема постапки за обезбедување на овластено тековно одржување. Постапува по утврдените процедури во случај на констатирана нефункционалност или сомнеж за неисправност на опремата заради заштита на процесот и опремата
8.	Комуникација	Комуницира со соработниците и	<ol style="list-style-type: none"> Комуницира со соработниците на работното место

Број	Функции на занимањето	Задачи на занимањето	Компетенции на занимањето
		клиентите	<ol style="list-style-type: none"> 2. Комуницира со претпоставените 3. Познава вербална и невербална комуникација 4. Користи различни средства за комуникација (телефон, интернет, допис, дневен печат и сл.) 5. Применува култура на говор и однесување 6. Комуницира со клиенти и деловни соработници 7. Одржува комуникација со клиентот во текот и по завршување на услугите 8. Комуницира со добавувачи на репроматеријали и потребни инструменти и прибор за работа 9. Комуницира и соработува со сервисери на инструментите
9.	Здравје, безбедност и заштита при работа и заштита на животна средина	Користи заштитна опрема при изведување на активностите на контрола	<ol style="list-style-type: none"> 1. Познава законски прописи од областа на заштита на работната и животната средина 2. Применува заштитни мерки, заштитна опрема и средства при работа 3. Користи предвидени правила и прописи за заштита при работа 4. Применува принципи на одржлив развој 5. Води сметка за хигиената во работната просторија 6. Применува мерки за заштита при работа со штетни и опасни супстанции 7. Неутрализира отпадни раствори 8. Одговара за правилно складирање на отпад 9. Користи исправни апарати и мерни инструменти 10. Внимава при ракување со електрична, гасоводна и водоводна инсталација 11. Се грижи користените раствори да не ја загадуваат околината и здравјето на вработените пред и за време на анализата 12. Ги неутрализира растворите после користење за да отпадот не предизвика негативни последици по луѓето инсталациите и околината 13. Користи соодветни средства за чистење и дезинфекција на приборот и апаратите

Знаење за занимањето / Вештини за занимањето:

Знаење за занимањето:

- познава поим вода, видови вода и својства на секој вид вода
- објаснува основни карактеристики на квалитетна вода за пиење
- разликува вода која исполнува параметри за квалитет од вода која не исполнува параметри за квалитет
- познава процедури за земање и транспорт на примерок од вода за анализа
- анализира примерок од вода со примена на стандардизирани методи за контрола
- објаснува принцип на работа на инструментите со кои ја врши анализата на вода
- разликува принцип на работа, калибрација и функционирање на мерните инструменти
- познава и утврдува исправност на опремата која ја користи при работата
- правилно ги користи мерните инструменти
- познава постапка за подготвување раствори
- познава видови хемиски реакции и основи на хемиско сметање
- применува математички операции и методи за пресметување на маса, волумен, концентрација, удел, количество супстанца
- поседува знаења од хемија, прехранбена технологија, математика, контрола на квалитет, практична настава
- разликува сензорски, физички и хемиски својства на видовите вода
- разликува прибор, инструменти и апарати потребни за работа соодветно на методата
- објаснува постапки на волуметриски, гравиметриски и инструментални методи
- ги толкува физичките величини кои што ги мери, како и нивните мерни единици
- разликува сензорски својства на квалитетна од сензорски својства на отпадна вода
- оспособен е за изведување на основни квалитативни и квантитативни методи
- почитува основни правила за калкулација на цена на услугите кои ги нуди
- разликува основи на претприемништво и маркетинг за услугите кои ги нуди
- толкува законски прописи од областа на контролата на квалитет на вода и други законски прописи кои му се неопходни за работењето
- толкува и објаснува стручна терминологија
- применува различни видови комуникација (пишана, печатена, електронска, дигитална, вербална и невербална)
- толкува прописи од областа на заштита и безбедност при работа
- познава најмалку еден странски јазик
- работи во согласност со професионалната етика
- објаснува за услугите кои ги нуди
- познава стандардни методи за анализа за дадените параметри утврдени со важечки законски норми
- поседува систематични теоретски и стручни знаења за принцип на работа и функционирање на инструментите за мерење параметри кај водата
- почитува принципи и процеси од областа на тимската работа
- познава процеси и принципи на подготовка на работното место
- почитува правила и принципи за одржување на хигиената во работната просторија
- применува постапки за изработка на извештаи
- познава постапки за складирање и чување на податоците од анализите во електронска и печатена форма

Вештини за занимањето:

- планира и организира сопствени дневни активности
- решава проблеми при својата работа

- применува професионален однос кон клиентите
- подготвува работна документација
- координира свои активности со активностите на сите свои соработници
- подготвува хемикалии, инструменти, опрема и прибор за работа
- користи пропишан прибор и инструменти за анализите на примероците од вода
- изведува основни постапки за квалитативна и квантитативна анализа на вода
- рационално ги користи стекнатите знаења од областа на хемијата, аналитичката хемија, прехранбената технологија, контролата на квалитет, практичната настава, анализа на храна
- користи компјутерска технологии и софтвер потребни за работата
- зема примерок за анализа по стандардизирани методи
- планира и набавува репроматеријали потребни за неговата работа
- изготвува различни видови извештаи
- анализира и применува основни правила за одржување на инструментите, апаратите, приборот за работа и сите оптички и други прибори и репроматеријали кои ги користи
- пресметува маса, волумен, концентрација, удел, количество супстанца
- применува физички величини и единици во SI
- избира и применува заштитни мерки и средства при работа
- идентификува и применува принципи на одржлив развој
- анализира исправност на инструментите и целокупниот прибор кој што го користи при работењето и презема соодветни мерки
- комуницира ефикасно со сите свои соработници
- комуницира со употреба на стручната терминологија на мајчин јазик и најмалку на еден странски јазик
- работи во согласност со професионалната етика
- применува принципи на тимска работа
- определува и користи предвидени правила и прописи за заштита при работа и презема мерки за намалување на ризици при работа

Клучни компетенции

Комуникација на мајчин јазик

Способен е да објаснува стандардни постапки за земање примерок од вода за анализа, транспорт на примерокот, методи на квалитативна и квантитативна анализа на вода, решенија за поефикасна анализа, како и карактеристики на хемикалиите и опремата за работа кои ги користи. Може да се изразува со усна и во писмена форма, да користи електронска комуникација и да остварува јазична интеракција со вработени, надворешни соработници и со странки/клиенти. Способен е да користи различни видови на документација, технички помагала при комуникација, да пребарува, собира и обработува информации и да користи професионален речник.

Комуникација на странски јазик

Способен е да разбира информации и факти во усна и во писмена форма. Да користи странски јазик во специфичен општествен и културен контекст поврзан со работата, способен е да го користи странскиот јазик и да го надградува своето знаење и вештина во сферата на стручната терминологија.

Математички компетенции и основни компетенции во областа на науката и технологијата

Овие компетенции се потребни за решавање на задачи и пресметки на маса, волумен, концентрација, удел. Утврдување на цена на потребни материјали и опрема за работа. При мерење на маса, волумен, рН, отпор, јачина на електрична струја, апсорпција, транспаренција, температура, конструирање на стандардна крива кај инструменталните анализи. Пресметување и утврдување на цената на извршените услуги. При математичките пресметки ги познава физичките величини кои што ги мери, како и нивните мерни единици. Преведува вредности на помали единици во поголеми и обратно. Користи и работи со мерни инструменти и апарати и техничко-технолошки алатки. Користи калкулатор.

Дигитални компетенции

Способен е да користи компјутерска техника, Microsoft Office (Word, Excel, Power Point), интернет, алатка калциум и готови математички формули. Обработува податоци од мерењето со користење на програмски пакети за пресметување. Исцртува дигитални стандардни криви за параметрите од инструменталните анализи.

Учење да се учи

Способен е да стекне, обработи и усвои ново знаење и вештини заради личен напредок и унапредување на работата. Способен е да управува со сопственото учење, кариерата и работните рутини и е истраен кон автономното учење.

Социјални/општествени и граѓански компетенции

Во секојдневното опкружување, способен е да покажува толерантност, да изразува и разбира различни гледишта, да создава доверба, да покажува флексибилност и адаптибилност за новонастанати ситуации и да е мотивиран за работа во сопствената област. Позитивен однос кон професионалните етички норми и вредности.

Чувство за иницијатива и претприемништво

Покажува иницијатива за подобрување на методите за анализа и нивно спроведување. Придонесува за правилен развој на динамиката на изведбата, со иницијатива за примена на иновациите од областа на хемијата и технологијата.

Културолошка свест и културно изразување

Го препознава и почитува креативниот израз на идеи и искуства, поврзувајќи ги со самоподобрувањето на членовите на тимот. Ги приближува сопствените креативни ставови со размислувањата на другите членови на тимот, со што ќе се подобри ефикасноста во нивното работење.

Посебни услови

Работа и работни задачи:

- во затворени простории
- каде што е потребно голема прецизност
- каде што има опасност од повреди

	<ul style="list-style-type: none"> • каде е неопходна употреба на работна облека и примена на мерки за заштита при работа • на терен
--	--

Законска регулатива, прописи и индустриски стандарди	<ul style="list-style-type: none"> • Закон за работни односи • Закон за водите • Закон за заштита на лични податоци • Закон за занаетчиска дејност • Закон за безбедност и здравје при работа • Закон за евиденциите од областа на трудот • Закон за инспекцијата на труд • Закон за пензиско и инвалидско осигурување • Закон за даночна постапка • Закон на платниот промет • Закон за државен пазарен инспекторат • Закон за животна средина • Закон за управната инспекција • Закон за ДДВ • Закон за заштита на потрошувачи
---	---

Донесен од:	Министерство за труд и социјална политика
--------------------	---

Датум на одобрување	Решение бр.08-9486/11 Од 15.12.2017 година	Датум на ревизија	
----------------------------	---	--------------------------	--